

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับทรัพยากรธรรมชาติ ในจังหวัดสุรินทร์ เคยมีรูปแบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาและเกื้อกูล โดยชาวบ้านได้อาศัยฐานทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งอาหาร พืชสมุนไพร ต้มเกลือ ขุดดินเหนียวไปตีเป็นหม้อและโอ่งน้ำ สาวไหม ทอเสื่อกก ตลอดจนใช้ใบไม้เถาเถียงสัตว์และพืชข้างป่าให้เชื่อง ก่อนนำกลับไปเลี้ยงที่บ้าน กระทั่งเกิดเป็นชุมชนเลี้ยงช้างที่เก่าแก่และคงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมสืบมา ความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าว สร้างแรงจูงใจให้เกิดการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ทั้งเขมรลาว และกวย แต่แม้จะมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ แต่ชุมชนเหล่านี้ต่างสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยมีประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดำรงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ซึ่งในการสืบสานวัฒนธรรมนั้น ได้อาศัยวัดเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำมูล พระสงฆ์เห็นว่ามียาทาที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมและสอดแทรกหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา เข้าไปในงานบุญประเพณีต่างๆ อาทิ การบวชนาคช้าง พิธีไหว้หัวเรือ การแข่งขันเรือยาวประเพณี ทำบุญหมู่บ้าน การสืบชะตาสายน้ำ ตลอดจนงานสารทเดือนสิบหรือแซนโชนดาในภาษาท้องถิ่น นอกจากนั้น การประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นในปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลายรวมทั้งการรวมกลุ่มกันจัดทำเป็นแบบวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นกิจการชุมชน โดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน ที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางสังคมของชุมชนในการดำเนินกิจการดังกล่าว จุดมุ่งหมายของการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างโอกาสและรายได้ของชุมชนฐานรากให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งหลักการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนคือ การทำให้สินทรัพย์ของชุมชนกลายเป็นสินทรัพย์ที่มีค่า และทำให้เป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าเพิ่ม เพื่อนำไปสู่สินค้าของชุมชนทำให้เกิดรายได้ และกลายเป็นสินทรัพย์ของชุมชนเพื่อให้รากฐานเศรษฐกิจมั่นคง ซึ่งมาจากภูมิปัญญาของชุมชนเอง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เป็นเครื่องมือประสานการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน สร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจสมัยใหม่กับวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเป็นที่พึ่งพาของประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน แต่เนื่องจาก ในปัจจุบัน กระแสบริโภคนิยมจากภายนอก ได้สร้างค่านิยมในการบริโภคที่ฟุ้งเฟ้อ เคยชินกับการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ ซึ่งผูกโยงกับการแสวงประโยชน์และการเมือง

ท้องถิ่น ทำให้ชุมชนขาดความเข้มแข็งในการพึ่งตนเอง ขาดจิตสำนึกในการรักและหวงแหนทรัพยากร
ท้องถิ่น ตลอดจนละเลยมองข้าม และดูหมิ่นดูแลตนเองความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมมา
ท่ามกลางสภาพที่ต้องดิ้นรนเอาตัวรอดเพื่อปากท้อง ชาวบ้านต่างก็ใช้อยบายมุขและการเสพสุรามอมเมา
จิตใจให้จบสิ้นไปวันต่อวัน ก่อให้เกิดความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมและหลักศีลธรรมอันดี ไม่ค่อยมีผู้ใด
ให้ความสนใจหรือเสียสละทุ่มเทงานเพื่อส่วนรวม นับเป็นวิกฤตการณ์ที่น่าวิตก รวมถึงมีแนวโน้มที่จะ
ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าหลักพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ
มีหลายประการ เช่น หลักปัจจัย ๔^๑ หลักสัปปริสธรรม^๒ หลักโภควิภาค^๓ หลักปาปณิยกรรม^๔ หลักคิหิ
สุข^๕ หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถสังวัตตนิกกรรม เป็นต้นแม้ว่าหลักธรรมเหล่านี้จะเป็นธรรมพื้นฐาน ระดับสังคมที่
เข้าใจง่าย ๆ แต่ก็มีความละเอียดลึกซึ้ง ที่จำเป็นต้องนำมาตีความขยายความ ประยุกต์ใช้ให้เป็นจริงจะก่อเกิด
ประโยชน์กับชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ได้ ดังเช่น หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถสังวัตตนิกกรรม ที่มีการกล่าวถึง
มากที่สุดในกิจการเกี่ยวกับเศรษฐกิจว่า...

คนขยันหมั่นเพียรในการทำงาน

ไม่ประมาท รู้วิธีการเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ

รักษาทรัพย์ที่หามาได้ เป็นผู้มั่งคั่งร่ำรวย ถึงพร้อมด้วยศีล

รู้ความประสงค์ของผู้ขอ ปราศจากความตระหนี่

ชำระทางแห่งประโยชน์ที่มีในภพหน้าอยู่เป็นนิตย์

ที่พระพุทธเจ้าผู้มีพระนามว่าสัจจะตรัสธรรม ๘ ประการดังกล่าวมานี้

เพื่อผู้ครองเรือน ผู้มีศรัทธา

อันเป็นเหตุนำสุขมาให้ในโลกทั้ง ๒ คือ

ประโยชน์เกื้อกูลในภพนี้ และสุขในภพหน้า

จากะ บุญนี้ย่อมเจริญยิ่งขึ้น แก่ฤทธาสัตถ์ทั้งหลาย ด้วยประการฉะนี้^๖

อาจอธิบายได้ว่า ธรรมชุดนี้ เน้นในภพนี้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงมือปฏิบัติการอันเกี่ยวเนื่องด้วย
สังคม ส่วนธรรมอีกชุดหนึ่งเน้นไปในด้านจิตใจและสติปัญญาของปัจเจกบุคคล ธรรม ๒ ชุดนี้ น่าจะมี

^๑ วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๓/๑๐๑ - ๑๐๒.

^๒ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/บทนา[๔๖-๔๗]

^๓ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๑๑.

^๔ อ.จ.ต.ก.(ไทย) ๒๐/๒๕/๑๓๘-๑๔๐.

^๕ อ.จ.ต.ก.(ไทย) ๒๑/๖๒/๑๐๕-๑๐๗.

^๖ อ.จ. อ.อ.ก. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๔๐-๓๔๔.

ความเกี่ยวเนื่องถึงกันอย่างแยกกันไม่ออก หมายถึงจะใช้เพียงหลักธรรมเพื่อแก้ปัญหานี้ เพื่อสุขในภพนี้เท่านั้นยังไม่สมบูรณ์ ไม่ถึงที่สุดแห่งความดี ดังนั้นจึงต้องมีการกระทำดียิ่งกว่านี้ที่เป็นฐานทางด้านจิตใจอีกชุดมาเป็นฐานแห่งความดีนี้ และในทางกลับกันจะทำให้ดีด้านเดียวแต่เฉพาะจิตใจและปัญญาเท่านั้นก็เกินไปไม่ได้จำต้องพึ่งพาความดีงามที่มาจากการลงมือกระทำ จากการสร้างสรรค์ระดับสังคม ด้วยจึงจักทำให้เกิดความดีงามที่สมบูรณ์ตามแนวทางของหลักธรรมชุดนี้ สารธรรมเหล่านี้ เน้นไปในด้านการจัดการชีวิตด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ร่วมกันของมนุษย์ เน้นโครงสร้างทางจิตภาพ เป็นคุณธรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวบุคคล เมื่อพัฒนาให้เกิดมีขึ้นในจิตของมนุษย์คนใด เขาย่อมมีความพร้อมที่จะดำเนินกิจการต่างๆทั้งในแง่ของส่วนตนและส่วนรวม อย่างได้ผล งานวิสาหกิจชุมชน เป็นกิจกรรมร่วมกันของร่วมกันคนหลายๆ คน ดังนั้น การรู้จักตัวเราเองแล้วขยายวงกว้างออกไป รู้จักอุปนิสัยใจคอคน รู้จักถึงความต้องการ ความปรารถนา รู้จักชุมชน รู้จักสังคม ตลอดจนการรู้สังขาร เลือเวลากระทำจะทำให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จ

วิสาหกิจชุมชน คือในชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้าอยู่มากมาย ซึ่งเป็นธุรกิจที่ยังมีขนาดไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME) หรือสหกรณ์ แต่เป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง ธุรกิจในระดับนี้ยังมีปัญหาที่ประสบอยู่ คือ ๑) ไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ ๒) การสนับสนุนจากภาครัฐไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการไม่ชัดเจน รัฐบาลจึงกำหนดให้มีการออกกฎหมายรองรับการประกอบการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น กฎหมายกำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร ดังนี้ (๑) ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ (๒) ระดับสูงขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง ต่อไป (๓) การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน (๑) การรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคง ได้รับการ

รับรองตามกฎหมาย (๒) การส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการ
ตรงตามความต้องการที่แท้จริง (๓) ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่
จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต^๑ นอกจากนี้การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^๒
พอเพียง^๒ มาใช้เป็นฐานในการรวมกลุ่มและดำเนินกิจกรรมร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

วิสาหกิจชุมชนในตำบลบะ และตำบลหนองบัว อำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์ มีวิสาหกิจชุมชน
หลายกลุ่มแต่ที่สนใจนำมาวิจัย คือวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์ชุมชนบะ และวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม
เครือข่ายแม่บ้านทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ซึ่งทั้งสองชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชนชนบท มีความใกล้ชิดกับวัดวา
อาราม มีวิถีชีวิตอยู่บนวัฒนธรรมแบบพุทธเถรวาท เนื่องด้วยเศรษฐกิจกระแสหลัก คือกระแสเศรษฐกิจ
แบบทุนนิยม ส่งผลให้วิถีชีวิตแบบชาวบ้านทั่วไป ต้องเปลี่ยนวิถีจากดั้งเดิมที่มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย
พึ่งพากันได้ ต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นแบบต้องซื้อขายเพื่อเป็นอยู่ ในสภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ชุมชนมีการ
ปรับเปลี่ยนหลายอย่าง การรวมกลุ่มกันเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจ ไม่ให้ทุนนิยมพัดพามากเกินไป
เป็นความจำเป็นที่จะให้วิถีชุมชนรอดได้ หลักพุทธศาสนาจำเป็นต้องประยุกต์มาใช้ในการดำเนิน
วิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง อยู่ได้ด้วยตัวเอง

การศึกษาการใช้หลักพุทธศาสนา ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พึ่งตนเอง อำเภอดำรง
จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการพึ่งตนเอง ภายใต้หลักปรัชญา
เศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกให้รู้คุณค่าของชีวิตที่พอเพียง มีใจที่อ้อมพอง ถอดถอน
อุปทานและค่านิยมที่ให้ความสำคัญทางวัตถุมากกว่าจิตใจ โดยศึกษารวบรวมหลักธรรม วิธีการใช้
หลักธรรม ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการ
ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป

ฉะนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีความสนใจด้านวิสาหกิจชุมชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จังหวัดสุรินทร์เนื่องจากจังหวัดสุรินทร์มี
วิสาหกิจชุมชนที่มีผลการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการศึกษาลักษณะทาง
พระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะผลการศึกษาจะเป็นข้อมูล
ที่มีประโยชน์สำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจ
ชุมชน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

^๑ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. วิสาหกิจชุมชนน่ารู้.

<http://sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm> (๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑)

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรอบแนวคิดและทิศทางของแผน-
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองลุ่มน้ำมูล อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาวิธีการใช้หลักพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองลุ่มน้ำมูล อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาผลการใช้หลักพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองลุ่มน้ำมูล อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ ๔ ด้าน คือ ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านตัวแปรของการวิจัย ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านระยะเวลา ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในที่นี้ หมายถึง ประชากรที่เป็น เอกสาร ได้แก่เอกสารความรู้ทางพระพุทธศาสนา และประชากรที่เป็นบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ วิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายแม่บ้านทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ชุมชนปะ ตำบลปะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

๑) กลุ่มประชากร ได้แก่กลุ่มประชากรที่เป็นเอกสารและกลุ่มประชากรบุคคล ดังนี้ ๑) กลุ่มประชากรที่เป็นเอกสาร ได้แก่เอกสารวิชาการที่เป็นองค์ความรู้หลักธรรมพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎกอรุณกถา เป็นต้น และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เอกสารงานวิจัย เป็นต้น ๒) กลุ่มประชากรที่เป็นบุคคล ได้แก่กลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และตำบลปะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่ม ประชากรที่เป็นเอกสารและกลุ่มประชากรที่เป็นบุคคล ที่ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ ๑) กลุ่มประชากรที่เป็นเอกสารจำนวน ๑๑ เล่ม ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๑๒ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๐ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๑ พระไตรปิฎก

ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๒ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๓ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๕ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เอกสารการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุรินทร์ เอกสารการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอท่าตูมสุรินทร์ เอกสารการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผ้าพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และ เอกสารการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ชุมชนปะ ตำบลปะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ๒) กลุ่มประชากรที่เป็นบุคคล จำนวน ๕๐ รูป/คน แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ (๑) กลุ่มที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ จำนวน ๑๐ รูป/คน ได้แก่ หัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ จำนวน ๒ คน ประธาน อบต.ตำบลหนองบัวและตำบลปะ จำนวน ๒ คน กำนันตำบลหนองบัวและตำบลปะ ๒ คน ผู้บริหารคณะสงฆ์ระดับตำบล จำนวน ๒ รูป ที่ปรึกษาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๒ คน (๒) กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ สมาชิก กลุ่มเครือข่ายแม่บ้านทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๐ คน และสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ชุมชนปะ ตำบลปะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๐ คน

๓) ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามดังนี้

(๑) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ จำนวน ๑๐ รูป/คน สมาชิก กลุ่มเครือข่ายแม่บ้านทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๐ คน และสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ชุมชนปะ ตำบลปะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๐ คน

(๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักธรรมพระพุทธศาสนา ๙ ประการที่ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ หลักปัจจัย ๔ หลัก สัจปุริสธรรม หลักโภควิภาค หลักปาปนิกรรม หลักคิหิสุข หลักทฤษฎัมมิกัตถสังวัตตนิกรรม และหลักฆราวาสธรรม และหลักธรรมอื่นที่ประชากรบุคคลนำมาใช้

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการใช้ วิธีการใช้ และผลการใช้หลักธรรมพระพุทธศาสนา ๙ หัวข้อ ได้แก่ หลักปัจจัย ๔ หลักสัจปุริสธรรม หลักโภควิภาค หลักปาปนิกรรม หลักคิหิสุข หลักทฤษฎัมมิกัตถสังวัตตนิกรรม และหลักฆราวาสธรรม ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนในตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และตำบลปะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ๕ ด้าน ดังนี้ การบริหารจัดการด้านกลุ่มและสมาชิก คำนการตลาดและลูกค้า คำนการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต คำนบัญชีและการเงิน และด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ศึกษาการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จังหวัด
สุรินทร์ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑

ตารางที่ ๑.๑

ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

แผนการดำเนินงาน	ระยะเวลา (ปีงบประมาณ ๒๕๕๑)											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. ศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้น - สํารวจเอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง - จัดทำเครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์กลุ่ม - ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ		→	→	→								
๒. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ - เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในอำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์				→	→							
๓. วิเคราะห์ข้อมูล						→	→					
๔. เขียนรายงานผลการวิจัย - เขียนรายงานการวิจัยฉบับร่าง - ส่งให้ที่ปรึกษาโครงการตรวจสอบ - แก้ไขปรับตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา - จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์							→	→	→	→		
๕. พิมพ์เผยแพร่											→	→

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาการใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชน
ตำบลหนองบัว อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และประชาชนตำบลปะ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

๑.๔ ข้อตกลงเบื้องต้น

- ๑.๔.๑ จำนวนประชากรและคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างเชื่อถือได้
- ๑.๔.๒ คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ในวันเวลาต่างกันไม่ทำให้มีผลต่างกัน
- ๑.๔.๓ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ตอบตามความเป็นจริงและตั้งใจตอบ

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักธรรมพระพุทธศาสนาในงานวิจัยนี้ หมายถึง หลัก ธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ หลักปัจจัย ๔ หลัก สปัจริยธรรม หลักโภควิภาค หลักปาปณิกกรรม หลักคิหิสุข หลัก ทัฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกกรรม หลักมรวาสธรรม และอปรีหานิยธรรม

การส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนในงานวิจัยนี้ หมายถึง การนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาสนับสนุนส่งเสริม การบริหารจัดการ ด้านกลุ่มและสมาชิก ด้านการตลาดและลูกค้า ด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต ด้านบัญชีและการเงิน และด้าน การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในหัวข้อประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับแบ่งเป็น ๒ หัวข้อ ได้แก่ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

๑.๖.๑ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) ได้ทราบหลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- ๒) ได้ทราบวิธีการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- ๓) ได้ทราบผลการใช้หลักธรรมพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจ

๑.๖.๒ หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้

- ๑) สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
- ๒) พัฒนาชุมชน จังหวัดสุรินทร์
- ๓) สำนักงานพระพุทธศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
- ๔) คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์
- ๕) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย